

Tiedon laatukehikko osahankkeen ohjausryhmän kokouksen muistio

Aika: Maanantai 17.6.2021 klo 14.-15.30

Paikka: Skype-kokous

Osallistujat: Olli-Pekka Rissanen, johtava asiantuntija, VM, puheenjohtaja

Jäsenet:

Heli Koski, tutkimusjohtaja, Elinkeinoelämän tutkimuslaitos

Juuso Rahkola, Analytiikkayksikön päällikkö, Kansaneläkelaitos

Antti Markkanen, kouluneuvos, Opetushallitus (varajäsen)

Tapio Matinmikko, johtaja, Oulun kaupunki, ei paikalla

Helena Laaksonen, Tietoarkiston johtaja, Tampereen yliopisto

Maarit Leinonen, tutkimuspäällikkö, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

Kirsti Pohjanpää, ryhmäpäällikkö, Tilastokeskus

Jani Martikainen, ylitarkastaja, Verohallinto

Pysyvät asiantuntijat:

Essi Kaukonen, Tiedon laatukehikko -projektipäällikkö, Tilastokeskus, sihteeri

Asiantuntijat:

Tanja Lahti, Tiedon hyödyntäminen ja avaaminen -hankepäällikkö, VM

1. Kokouksen avaus ja esityslistan hyväksyminen

Puheenjohtaja avasi kokouksen, asialista hyväksyttiin sellaisenaan. Puheenjohtaja Rissanen kertoi terveiset OECD-kokouksesta, jossa tiedon laatu oli tullut puheeksi. Ranska, Iso-Britannia ja Kanada ovat edenneet tiedon laadun kansallisten ratkaisujen kanssa. Rissanen näki, että laatukriteerien parissa on tehty arvokasta työtä myös meillä ja materiaalia kannattaa kääntää englanniksi. Tiedon laatu nousee tällä hetkellä esille myös erilaisten dataan liittyvien lakialoitteiden yhteydessä. Dataan liittyvää EU säätelyä käsitellään Tietopolitiikan tuoreimmassa podcast-jaksossa.

2. Tietoaineistojen laatukriteerit, kevätkauden 2021 pilotoinnin päivitys

Projektipäällikkö Kaukonen esitteli kevään 2021 pilotoinnissa päivittyvät tietoaineistojen laatukriteerit. Kaukonen tiivisti kevätkauden pilotoinnin tuomat muutokset laatukriteeristöön:

- Ryhmittelyä on lähestytty tiedon käyttäjän näkökulmasta kysymysten avulla
- Laatukriteereille on luotu mittarit, joita on myös koestettu pilotoivissa tietoaineistoissa
- Oikea-aikaisuus on uudelleennimetty Täsmällisydeksi
- Työn alla on vielä : Kattavuuden ja Täydellisyyden erottelu / yhdistäminen, eri näkökulmia
- Työn alla on vielä : Valmisteltu käyttölupiin ja lisensseihin liittyvää kriteeriä → Käyttöoikeudet.

Kaukonen kertoi, että pilotoinnin yhteenvetovaihe on parhaillaan meneillään ja pilotoinnin vaikutukset laatukriteeristöön ovat siksi juuri nyt työn alla. Edellisellä viikolla 8.6.2021 työpajassa arvioitiin laatukriteerien kypsyyttä lausuntokierrokselle pilotoijien ja laajan projektiryhmän kesken. Pilottien pikakyselyn perusteella laatukriteerien (sis. mittarit) ymmärrettävyys ja toteutettavuus ovat "keskitasolla". Silti jo tässä vaiheessa on kommentoitu: "Kansainvälisesti mer-

kittävä, ainakin Pohjoismaiden paras”. Laatuksiteeristö mittareineen voi pilotoinnin kokemusten perusteella edetä lausunokierrokselle. Tätä ennen kesäkuussa täsmennetään vielä edellä mainitut kolme kriteeriä: Kattavuus + Täydellisyys sekä Käyttöoikeudet. Lausunokierros on tiedossa syys-lokakuussa 2021 ja tavoitteena on kansallinen suositus tämän vuoden lopulla.

Laatukriteerien kokonaisuutta pidettiin hyvänä. Ohjausryhmä näki kysymysten kautta kriteerien lähestymisen toimivana lähestymistapana. Vielä työstön alla olevien Kattavuus ja Täydellisyys -kriteerien osalta nähtiin, että ne ovat lähellä toisiaan. Kattavuutta pidettiin hyvänä terminä kriteerien sisällölle. Täydellisyys sen sijaan sekoittuu terminä helposti siihen, että tietoaisteiden laadun tulisi olla täydellistä ja täydellisen virheetöntä, mikä ei ole realistista eikä tavoiteltavaakaan. Tiedon laadun parannus yhden laatukriteerin osalta voi heikentää toisen kriteerin kautta tarkasteltua tiedon laatua, esimerkiksi Ajantasaisuuden tavoittelu usein heikentää Kattavuutta ja Täydellisyyttä.

Ohjausryhmä tiedusteli yhdisteltävyyden näkymistä laatukriteereissä. Kaukonen totesi, että yhdisteltävyys ei ole erillinen laatukriteeri, sillä se sisältää erilaisia vaateita tietoaisteille. Kaukonen kertoi myös, että Ymmärrettävyys, Suositustenmukaisuus ja Koneluettavuus tukevat yhdisteltävyyttä ja totesi, että yhdisteltävyyden tulokulma on hyvä huomioida laatukriteerien viestinnässä.

3. Laatukriteerit-työkalun hallintamalliaihio

Projektipäällikkö esitteli laatukriteerien ja mittareiden hallintamalliaihion korostaen, että kyseessä on nimenomaan laatukriteeri-työkalun hallintamalli, ei laajempi kansallinen toimintamalli tiedon laadun kuvauksen ja arvioinnin suhteen. Hallintamalliaihiota on luonnosteltu osahankkeessa kevään mittaan ja se on parhaillaan kommentoilla kyselyn muodossa myös laajassa projektiryhmässä. Kyselyn vastaukset ja ohjausryhmän näkemykset huomioidaan hallintamallissa samanaikaisesti.

Hallintamallin kolme roolia ovat Ohjaaja, Vastaaja ja Käyttäjä. Ohjaaja vastaa laatukriteerikonaisuuden ja sen ylläpidon arvioinnista ja ohjauksesta. Vastaava vastaa laatukriteerien ja mittareiden ylläpidosta ja saatavilla olosta. Vastaava vastaa myös laatukriteerien ja mittareiden linjauksesta sekä tarpeen mukaisesta kehittämisestä yhteistyössä Käyttäjien kanssa. Käyttäjä vastaa omasta laatukriteerien käytöstään sekä palautteen antamisesta ja käyttökokemuksensa jakamisesta. Käyttäjät ja Vastaava toimivat tiiviissä verkostoyhteistyössä laatukriteerien kehittämisen onnistumisen varmistamiseksi. Hallintamallissa on myös kuvattu laatukriteerien ja mittariston kehittämistä sekä luonnosteltu laatukriteerien ja mittareiden linkaari sekä kuvattu mittaristoa laajempi mittarisammio-työkalu, jota pilotoijat pitivät arvokkaana pilotoinnin ”sivutuotoksena”.

Hallintamalliaihiota pidettiin varsin hyvänä. Todettiin, että se kannattaa pitää riittävän yksinkertaisena. Tässä vaiheessa tehtävät on hallintamallissa kuvattu rooleille. Keskustelussa tiedusteltiin mahdollisia toimijoita. Puheenjohtaja nosti esille Tilastokeskuksen mahdollisena vastuutahona. Keskustelussa nostettiin esille resurssitarve sekä toisaalta terveysalan huomiointi mahdollisena vastuutahona. Puheenjohtaja kertoi näkemyksensä siitä, että vastuu sijoittuisi valtionvarainministeriön alaiseen virastoon. Projektipäällikkö totesi, että vahva verkostotoiminta on joka tapauksessa tarpeellista ja kertoi, että Valtava-hankkeen kanssa on pidetty yhteistyöpala-vereja, seuraava on tiedossa vielä ennen juhannusta.

4. Julkishallinnon tiedon laadun edistäminen ja yhteistyö -tulevaisuuskuva

Kokouksen lopuksi käännettiin katse tulevaisuuteen ja keskusteltiin siitä, millaiselta tiedon laadun kuvaus, edistäminen ja yhteistyö näyttää vuonna 2027. Erilaiset yhteistyöryhmät ja verkostot nousivat esille tiedon laadun edistämässä. Tiedon laadun palautekanavien hyödyntäminen, myös avoimessa datassa, voisi toimia hyvin. Osallistujilla oli erilaisia tulevaisuuskuvia siitä, missä määrin tiedon laadun kuvaus voisi erilaisissa tilanteissa olla jo olemassa, paljolti lähtötilanteesta riippuen. Nähtiin, että ensin tarvitaan ylipäättään aineiston olemassaolo tiedoksi käyttäjille, sen jälkeen tietoaaineiston peruskuvaukset ja sitten tietoaaineiston laadun kuvaus. Keskustelussa nostettiin esille myös laatukriteerien hyödyntäminen uusissa hankkeissa, kuten Real Time Economy (RTE) -hankkeessa. Pohdittiin myös voisiko SVT-toimijat ja tilastotieto olla yksi ensivaiheen hyödyntäjistä.

Keskusteltiin lisäksi laatukriteerien suositus-statuksesta, jota pidettiin hyvänä. Toisaalta todettiin, että pakko on hyvä motivaattori. Mustien listojen julkaisua ei pidetty Suomessa toimivana toimintatapana ylipäättään. Todettiin, että raha toki ohjaa toimintaa. Keskustelun antia hyödynnetään laatukriteerien käyttöönottosuunnitelman luonnostelussa.

5. Muut asiat

[Tietopolitiikan podcast sarjassa](#) julkaistu jo 7. jakso, jossa aiheena EU komission datastrategia ja siihen liittyvät aloitteet.

6. Seuraavat kokoukset

Syyskauden kokoukset pidetään syyskuussa ja joulukuussa. Ajankohta sovitaan sähköpostitse kokouksen jälkeen. Alustavat ajankohdat:

perjantai 24.9.2021 klo 14.15-16.00 (varalla torstai 30.9.2021 klo 14.30-16.00)

perjantai 10.12.2021 klo 14.15-16.00 (varalla 9.12.2021 klo 8.00-10.00).

Ohjausryhmä kokoontuu neljännesvuosittain. Ohjausryhmäkokoukset ovat kevätkaudella olleet etäkokouksia. Syyskauden tilanne arvioidaan ennen ensimmäistä kokousta.

7. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen 15.30 ja toivotti oikein hyvää kesää kaikille ohjausryhmän jäsenille.